

Preživninski zahtevki - Češka

KAZALO

- 1 Kaj pomenita izraza „preživnina – preživljanje“ in „preživninska obveznost“? Katere osebe morajo plačati preživnino drugi osebi?
- 2 Do katere starosti je otrok upravičen do preživnine? Ali se predpisi za preživljanje mladoletnikov razlikujejo od predpisov za preživljanje odraslih?
- 3 Naj se za pridobitev preživnine obrnem na pristojni organ ali na sodišče? Kateri so glavni elementi tega postopka?
- 4 Ali se zahtevek lahko vložijo v imenu sorodnika (če da, do katerega kolena) ali v imenu otroka?
- 5 Če nameravam začeti postopek pred sodiščem, kako ugotovim, katero sodišče je pristojno?
- 6 Ali moram kot prosilec uporabiti posrednika za začetek postopka pred sodiščem (npr. odvetnika, osrednji ali lokalni organ itd.)? Če ne, kakšen je postopek?
- 7 Ali moram za začetek postopka plačati sodno takso? Če da, koliko ta znaša? Če so moja finančna sredstva nezadostna, ali lahko dobim brezplačno pravno pomoč?
- 8 Kakšno preživnino običajno dodeli sodišče? Kako se izračuna znesek preživnine? Ali lahko sodišče svojo odločitev spremeni, če se spremenijo življenjski stroški ali družinske okoliščine? Če da, kako (npr. s pomočjo sistema samodejne indeksacije)?
- 9 Kako in komu se plača preživnina?
- 10 Če preživninski zavezanec ne plača prostovoljno, kakšen postopek je potrebno sprožiti, da se ga prisili k plačilu?
- 11 Na kratko opišite vse omejitve izvrševanja, zlasti predpise o varstvu preživninskega zavezanca ter o prekluzivnih in zastaralnih rokih v vašem nacionalnem sistemu izvrševanja.
- 12 Ali obstaja organizacija ali organ, ki mi lahko pomaga v postopku pridobitve preživnine?
- 13 Ali lahko organizacije (vladne ali zasebne) namesto preživninskega zavezanca v celoti ali delno vnaprej plačajo preživnino?
- 14 Če sem v tej državi članici, preživninski zavezanec pa stalno prebiva v drugi državi:
  - 14.1 ali lahko dobim pomoč organa ali zasebne organizacije v tej državi članici?
  - 14.2 Če je to mogoče, kako lahko stopim v stik s tem organom ali zasebno organizacijo?
- 15 Če sem v drugi državi, preživninski zavezanec pa je v tej državi članici:
  - 15.1 ali lahko vložim zahtevek neposredno pri takem organu ali zasebni organizaciji v tej državi članici?
  - 15.2 Če je to mogoče, kako se lahko obrnem na ta organ ali zasebno organizacijo in kakšno pomoč lahko dobim?
- 16 Ali to državo članico zavezuje Haaški protokol iz leta 2007?
- 17 Če te države članice ne zavezuje Haaški protokol iz leta 2007, kateri predpisi se po pravilih njenega mednarodnega zasebnega prava uporabijo za preživninski zahtevek? Katera so relevantna pravila mednarodnega zasebnega prava?
- 18 Kakšna so pravila glede dostopa do sodnega varstva v čezmejnih primerih v okviru EU, v skladu s strukturo Poglavja V uredbe o preživninskih obveznostih?
- 19 Kakšne ukrepe ta država članica sprejme za zagotovitev izvajanja dejavnosti iz člena 51 uredbe o preživninskih obveznostih?

1 Kaj pomenita izraza „preživnina – preživljanje“ in „preživninska obveznost“? Katere osebe morajo plačati preživnino drugi osebi?

Pojem „preživnina“ pomeni vsoto, ki jo ena oseba da drugi, da bi ta zadovoljila vse svoje upravičene potrebe. Ključni pogoj za nastanek in trajanje preživninskih obveznosti na podlagi civilnega zakonika je obstoj družinskega ali podobnega razmerja, naj bo to zakonsko ali zunajzakonsko razmerje, sorodstvo v ravni vrsti, razmerje med registriranimi istospolnimi partnerji ali razmerje med nekdanjimi registriranimi istospolnimi partnerji.

V civilnem zakoniku sta določeni skupini ljudi, ki morajo zagotoviti preživnino, in ljudi, ki so upravičeni do preživnine:

- **preživljanje med zakoncema:** ta obveznost nastane ob sklenitvi zakonske zveze in se konča ob njenem prenehanju. Zakonca imata preživninsko obveznost v obsegu, ki obema zagotavlja enak materialni in kulturni standard, ki izhaja iz enakopravnosti moškega in ženske v zakonski zvezi. Preživninska obveznost med zakoncema ima prednost pred preživninsko obveznostjo med starši in otroki;
- **preživljanje med razvezanima zakoncema:** ta obveznost nastane, če se eden od razvezanih zakoncev ni sposoben preživljati sam in je izvor te nesposobnosti povezan z zakonsko zvezo, preživnino pa je mogoče upravičeno zahtevati od nekdanjega zakonca, zlasti ob upoštevanju starosti ali zdravstvenega stanja razvezanega zakonca ob razvezi zakonske zveze ali prenehanju skupnega skrbništva nad otrokom razvezanih zakoncev. Obveznost preneha ob sklenitvi zakonske zveze zakonca, ki prejema preživnino, ali izteku obdobja, za katero je bila določena preživnina za razvezanega zakonca (največ tri leta);
- **preživljanje med starši in otroki:** ta obveznost nastane ob rojstvu otroka in preneha, ko se je otrok sposoben preživljati sam ali je preživninska obveznost prenesena na drugo osebo (npr. s sklenitvijo zakonske zveze ali nepriznavanjem očetovstva). Višina preživnine se določi tako, da se zagotovi, da je otrokov življenjski standard v bistvu enak življenjskemu standardu staršev. Tudi otrok je glede na svoja sredstva dolžan preživljati svoje starše, vendar ni treba, da je življenjski standard staršev enak življenjskemu standardu otroka;
- **preživljanje med predniki in potomci:** ta obveznost nastane med predniki in potomci. Preživninska obveznost staršev do otrok izključuje preživninsko obveznost starih staršev in drugih prednikov do otrok. Daljni sorodniki imajo preživninsko obveznost, če je ne morejo izpolnjevati bližnji sorodniki;
- **preživnina za mater samohranilko za kritje stroškov preživljanja in drugih stroškov:** ta obveznost nastane, če otrokova mati ni poročena z otrokovim očetom. V takem primeru mora oče plačevati preživnino dve leti po otrokovem rojstvu ter ustrezno prispevati k stroškom, povezanim z nosečnostjo in porodom.

Preživninska obveznost je urejena tudi z zakonom o registrirani partnerski skupnosti. Ta določa:

- **vzajemno preživninsko obveznost med partnerjema:** obseg preživninske obveznosti se določi tako, da se zagotovi v bistvu enak materialni in kulturni standard obeh partnerjev;
- **preživninsko obveznost po prenehanju partnerske skupnosti:** nekdanji partner, ki se ni sposoben preživljati sam, lahko od svojega nekdanjega partnerja zahteva, naj glede na svoje zmožnosti in finančni položaj razumno prispeva k njegovemu preživljanju. Če je enemu od nekdanjih partnerjev, ki ni prispeval k trajnemu razpadu partnerske skupnosti, z njenim prenehanjem povzročena velika škoda, se mu lahko za tri leta dodeli preživnina v enakem znesku, kolikor bi znašala preživninska obveznost, ki bi nastala, če partnerska skupnost ne bi prenehala.

Preživninska obveznost ene osebe do druge je določena z zakonom in je ni mogoče prenesti, nadomestiti ali se ji vnaprej odpovedati.

Eden od osnovnih pogojev za priznanje preživninske obveznosti, ki se uporablja v vseh primerih, v katerih se mora izpolnjevati, je ravnanje v skladu z javno moralo.

2 Do katere starosti je otrok upravičen do preživnine? Ali se predpisi za preživljanje mladoletnikov razlikujejo od predpisov za preživljanje odraslih?

Preživnina se lahko dodeli, če se upravičenec dejansko ni sposoben preživljati sam. Sposobnost samostojnega preživljanja se tradicionalno razlaga izključno kot sposobnost zadovoljivega izpopolnjevanja vseh svojih potreb (materialnih, kulturnih itd.). Če se otrok ni sposoben preživljati sam in je odvisen od podpore preživninskega zavezanca, preživninska obveznost ne bo prenehala niti, ko postane polnoleten (npr. če nadaljuje šolanje), v izjemnih primerih pa lahko preživninska obveznost traja vse življenje otroka in staršev (npr. če je otrok 100-odstotni invalid in se ne bo mogel nikoli preživljati sam). Po drugi strani lahko preživninska obveznost preneha, še preden otrok postane polnoleten, če se prej postane sposoben samostojno preživljati. Posebne starostne omejitve torej ni.

Polnoletnost je pomembna v smislu postopka (npr. sodišče lahko o preživnini za mladoletnega otroka odloči tudi brez zahtevka, preživnino za polnoletne otroke pa bo dodelilo samo na podlagi zahtevka).

3 Naj se za pridobitev preživnine obrnem na pristojni organ ali na sodišče? Kateri so glavni elementi tega postopka?

Samo sodišče lahko odloči o preživnini na podlagi zahtevka, medtem ko lahko o preživnini za mladoletnega otroka odloči tudi brez zahtevka.

Zahtevek mora poleg splošnih podatkov vsebovati ime, priimek in naslov strank, opis glavnih dejstev, navedbo dokazov, ki jih predlaga vložnik, in jasno navedbo, kaj vložnik zahteva.

Zahtevek je treba vložiti pri krajevno pristojnem sodišču. Glej vprašanje 5.

4 Ali se zahtevek lahko vloži v imenu sorodnika (če da, do katerega kolena) ali v imenu otroka?

Tisti od staršev, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, ima pravico, da v imenu otroka zahteva preživnino od drugega starša. Prav tako lahko v imenu otroka ukrepa tudi skrbnik ali varuh. Če je otrok pridobil poslovno sposobnost, mora v svojem imenu predložiti zahtevo za preživnino drugi osebi.

Zahteve ni mogoče vložiti v imenu sorodnika, razen če oseba nima polne poslovne sposobnosti in sodišče imenuje skrbnika izmed njenih sorodnikov.

5 Če nameravam začeti postopek pred sodiščem, kako ugotovim, katero sodišče je pristojno?

Mednarodna pristojnost za postopke v zvezi s preživninskimi obveznostmi se določi v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (v nadaljnjem besedilu: uredba o preživninskih obveznostih): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1409302593149&uri=CELEX:02009R0004-20130701>. Ta uredba ne vpliva na uporabo mednarodnih pogodb, katerih pogodbenica je Češka republika in ki se nanašajo na zadeve, ki se urejajo z uredbo o preživninskih obveznostih. Vendar se te pogodbe uporabljajo samo za odnose z državami, ki niso članice EU (to zlasti zadeva dvostranske pogodbe o pravni pomoči, sklenjene z državami, ki niso članice EU, ali mednarodno Konvencijo o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (Lugano, 30. oktober 2007) v zvezi z Norveško, Švico in Islandijo); v odnosih med državami članicami Evropske unije ima uredba o preživninskih obveznostih prednost pred mednarodnimi pogodbami.

V Češki republiki v postopkih v zvezi s preživninskimi obveznostmi na prvi stopnji odločajo okrožna sodišča.

Pristojnost je določena predvsem z uredbo o preživninskih obveznostih, ki ima prednost pred češko zakonodajo. V skladu s členom 3 uredbe o preživninskih obveznostih lahko vložnik (tožnik) zahtevek vloži pri sodišču:

- (a) v kraju, kjer ima tožena stranka običajno prebivališče, ali
- (b) v kraju, kjer ima upravičenec običajno prebivališče.

Sicer se lahko na podlagi člena 3(c) in (d) uredbe o preživninskih obveznostih postopek v Češki republiki začne pri sodišču, ki je pristojno za postopke za ugotovitev očetovstva, ali sodišču, ki je pristojno za postopke v zvezi s starševsko odgovornostjo, razen če ta pristojnost temelji izključno na državljanstvu ene izmed strank.

V skladu s členom 5 uredbe o preživninskih obveznostih se pristojnost lahko določi tudi tako, da je pristojno sodišče, pri katerem se tožena stranka spusti v postopek, če pozneje v okviru svojega prvega nadaljnjega pravnega dejanja ne izpodbija pristojnosti sodišča.

Češka pravna pravila za določitev pristojnosti, ki se uporabljajo samo v primerih, v katerih pristojnost ni določena na podlagi uredbe o preživninskih obveznostih (tj. na primer, kadar mednarodna pristojnost češkega sodišča temelji na členih 6 in 7 uredbe o preživninskih obveznostih (pomožna pristojnost, *forum necessitatis*) ali mednarodni pogodbi z državo, ki ni članica EU), so naslednja: za postopke v zvezi s preživnino za mladoletnega otroka je pristojno splošno sodišče mladoletnega otroka, tj. sodišče, v

okrožju katerega ima mladoletni otrok stalno prebivališče, na podlagi sporazuma med starši, ali odločbe sodišča, ali drugih odločilnih dejstev. V drugih zadevah je pristojno splošno sodišče toženca. Splošno sodišče fizične osebe je okrožno sodišče, v okrožju katerega ima ta oseba stalno prebivališče, če pa nima stalnega prebivališča, pa sodišče, v okrožju katerega se zadržuje. Za stalno prebivališče se šteje kraj, v katerem oseba prebiva z namenom, da tam stalno ostane (lahko obstaja tudi več takih krajev, v takem primeru so splošno sodišče vsa ta sodišča). Če toženec, ki je državljan Češke republike, nima splošnega sodišča ali ga nima v Češki republiki, je pristojno sodišče, v okrožju katerega je imel zadnje znano stalno prebivališče v Češki republiki. Za osebo, ki v Češki republiki nima drugega pristojnega sodišča, se lahko pristojno sodišče določi na podlagi lastninskih pravic, tako da je pristojno sodišče, v okrožju katerega ima premoženje.

6 Ali moram kot prosilec uporabiti posrednika za začetek postopka pred sodiščem (npr. odvetnika, osrednji ali lokalni organ itd.)? Če ne, kakšen je postopek?

Po zakonu vložnik zahtevka ne potrebuje zastopnika. Vendar se lahko odloči, da bo pooblastil zastopnika po svoji izbiri, npr. odvetnika, da ga bo zastopal pred sodiščem.

Fizično osebo, ki ne more samostojno opravljati dejanj pred sodiščem, mora zastopati zakoniti zastopnik ali skrbnik. Zakoniti zastopniki mladoletnega otroka so njegovi starši.

7 Ali moram za začetek postopka plačati sodno takso? Če da, koliko ta znaša? Če so moja finančna sredstva nezadostna, ali lahko dobim brezplačno pravno pomoč?

Postopki v zvezi z vzajemnimi preživninskimi obveznostmi med starši in otroki so v celoti oproščeni sodnih taks. V drugih postopkih za določitev preživnine, vključno z njenim povečanjem, je sodnih taks oproščen vložnik zahtevka. Ta oprostitev se uporablja tudi za izvršilni postopek ali postopek izvršbe.

Če vložnik zastopa odvetnik, mu je treba – razen če ni dogovorjeno drugače – plačati nagrado v skladu z odvetniško tarifo (ki jo je mogoče v angleščini prenesti s spletišča češke odvetniške zbornice: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2239>). Če je to upravičeno zaradi socialnega in finančnega položaja vložnika in če zadeva ne pomeni samovoljne ali očitno neuspešne zahteve ali oviranja pravic, lahko sodišče imenuje zastopnika, ki bo deloval brezplačno ali za nižji honorar, če je to nujno potrebno za zaščito interesov vložnika; pod nekaterimi pogoji se kot tak zastopnik imenuje odvetnik.

8 Kakšno preživnino običajno dodeli sodišče? Kako se izračuna znesek preživnine? Ali lahko sodišče svojo odločitev spremeni, če se spremenijo življenjski stroški ali družinske okoliščine? Če da, kako (npr. s pomočjo sistema samodejne indeksacije)?

Preživnina se večinoma plačuje v denarju – v rednih mesečnih obrokih, ki se vedno plačujejo en mesec vnaprej (razen če sodišče ne odloči drugače ali če se preživninski upravičenec s preživninskim zavezancem ne dogovori o drugačnih pogojih), čeprav se lahko zagotavlja tudi v drugi obliki, na primer z zagotovitvijo nastanitve, plačilom v naravi itd.

Poleg določitve pogojev, ki veljajo za tistega od staršev, ki plačuje preživnino, so s preživninsko obveznostjo do otroka določena tudi lastninska razmerja in otrokove razumne potrebe, kar je odvisno predvsem od njegove starosti in zdravstvenega stanja. Poleg tega se upoštevajo tudi način, kako se otrok pripravlja za svojo prihodnjo poklicno pot, obšolske dejavnosti, hobiji itd. Vendar pa velja načelo, da mora biti življenjski standard otroka enak življenjskemu standardu staršev. Če finančni položaj preživninskega zavezanca to omogoča, se lahko za razumne potrebe otroka šteje tudi varčevanje. Pri določitvi obsega preživninskih obveznosti staršev se upošteva tudi, kateri od staršev skrbi za otroka in v kakšnem obsegu.

Preživnina med zakoncema se dodeli v znesku, ki obema strankama zagotavlja enak materialni in kulturni standard, ki izhaja iz enakopravnosti moškega in ženske v zakonski zvezi.

Preživnina med razvezanima zakoncema se dodeli, ko se eden od razvezanih zakoncev ni sposoben preživljati sam in ta nesposobnost izvira iz zakonske zveze ali je povezana z njo, preživnino pa je mogoče upravičeno zahtevati od nekdanjega zakonca, zlasti ob upoštevanju starosti ali zdravstvenega stanja razvezanega zakonca ob razvezi zakonske zveze ali prenehanju skupnega skrbništva nad otrokom razvezanih zakoncev. Preživnina se dodeli v razumnem znesku. Pri določitvi zneska se poleg drugih zakonsko določenih zahtev upošteva trajanje zakonske zveze pred njeno razvezo.

Za nosečnico se odobri razumna preživnina za kritje stroškov, povezanih z nosečnostjo in porodom.

Sodišče bo preživnino za registriranega partnerja dodelilo na podlagi zahtevka ob upoštevanju zahtev glede skrbi za skupno gospodinjstvo. Znesek preživninske obveznosti se določi tako, da se zagotovi v bistvu enak materialni in kulturni standard obeh partnerjev.

Preživninska obveznost ob prenehanju istospolne partnerske skupnosti se lahko določi na podlagi zahtevka nekdanjega partnerja, ki se ni sposoben preživljati sam. Od nekdanjega partnerja lahko zahteva razumno preživnino, odvisno od njegovih sposobnosti,

zmožnosti in lastnega premoženja. Če se partnerjema ne uspe dogovoriti, na podlagi zahtevka enega od njiju preživnino določi sodišče. Če je enemu od nekdanjih partnerjev, ki ni prispeval k trajnemu razpadu partnerske skupnosti, s prenehanjem partnerske skupnosti povzročena velika škoda, lahko sodišče drugemu nekdanjemu partnerju odredi do triletno plačevanje preživnine od prenehanja partnerske skupnosti v enakem znesku, kolikor bi znašala preživninska obveznost, ki bi nastala, če partnerska skupnost ne bi prenehala.

V češki zakonodaji ni priznana tako imenovana objektivizirana preživnina z uporabo preglednic, deležev itd. niti ni v njej določena najnižja ali najvišja preživnina. Sodišče bo pri odločanju upoštevalo edinstvenost vsakega posameznega primera, kot je možnost več kot ene preživninske obveznosti, povečanih stroškov za prizadetega otroka itd. Ministrstvo za pravosodje izda samo preglednico priporočenih zneskov: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6223&d=315516>.

Odločbe sodišča o preživnini se izdajo ob spremembi položaja. Spremenijo se torej lahko, če se bistveno spremeni položaj preživninskega upravičenca ali preživninskega zavezanca.

9 Kako in komu se plača preživnina?

Preživnina se plačuje v rednih ponavljajočih se mesečnih zneskih, ki se vedno plačujejo en mesec vnaprej, razen če sodišče ne odloči drugače ali če se preživninski zavezanec z upravičencem ne dogovori drugače. V zelo izjemnih primerih (npr. če tisti od staršev, ki mora plačevati preživnino, prejema le sezonski dohodek, se ukvarja z zelo tveganimi posli itd.) lahko sodišče odredi polog določenega zneska za kritje prihodnje preživnine. Sodišče bo nato sprejelo nadaljnje ukrepe za zagotovitev, da se iz tega zneska otroku izplačujejo posamezna plačila, ki so enakovredna mesečnim plačilom preživnine. Preživnino je treba plačevati bodisi preživninskemu upravičencu bodisi osebi, ki skrbi zanj.

10 Če preživninski zavezanec ne plača prostovoljno, kakšen postopek je potrebno sprožiti, da se ga prisili k plačilu?

V skladu s češko zakonodajo se lahko pri pristojnem sodišču vloži predlog za sodno izvršbo ali pa se pri sodnem izvršitelju vloži predlog za izvršilni postopek. Na splošno je postopek za sodno izvršbo ali izvršilni postopek (vključno z informacijami o podatkih, ki jih mora vsebovati predlog) določen v informativnem dokumentu z naslovom „Postopki za izvršitev sodnih odločb“. Nekateri podrobnosti v zvezi z izterjavo preživnine so navedene spodaj.

Sodna izvršba

Splošno sodišče mladoletnega otroka (glej odgovor na vprašanje 5 za opredelitev splošnega sodišča mladoletnega otroka) je pristojno za ureditev in izvršitev odločbe o preživnini za mladoletnega otroka. Splošno sodišče preživninskega upravičenca (glej odgovor na vprašanje 5 za opredelitev splošnega sodišča preživninskega upravičenca) je pristojno za odločanje o drugih vrstah preživninske obveznosti, vključno s preživnino za odrasle otroke.

Pri izterjavi preživnine za mladoletnega otroka na predlog ene od strank sodišče zagotovi pomoč pri ugotavljanju prebivališča preživninskega zavezanca. Sodišče lahko preživninskemu upravičencu zagotovi tudi dodatno pomoč, preden odredi izvršitev odločbe – na primer tako, da preživninskega zavezanca pozove, naj zagotovi informacije o tem, ali in od koga prejema plačo ali kakršen koli redni dohodek ali v kateri banki ali finančni instituciji ima odprte račune, in številke teh računov, ali zahteva, naj prijavi svoje premoženje. Sodišče lahko tako pomoč zagotovi tudi za druge vrste preživninske obveznosti, ki ni preživnina za mladoletnega otroka.

Izvršilni postopek

Predlog za začetek izvršilnega postopka se lahko vloži pri katerem koli češkem sodnem izvršitelju. Seznam sodnih izvršiteljev je na voljo na spletišču zbornice sodnih izvršiteljev Češke republike: <http://www.ekcr.cz/seznam-exekutoru>. Sodni izvršitelj pri izterjavi plačila preživnine za mladoletnega otroka nima pravice zahtevati, naj preživninski upravičenec plača ustrezen predjem za stroške izvršitve. Eden od mogočih načinov izvršitve v zadevah v zvezi z izterjavo preživnine za mladoletnega otroka je odvzem vozniškega dovoljenja preživninskemu zavezancu.

Če preživninska obveznost ni izpolnjena, se lahko poleg zgoraj navedenih metod za izterjavo preživnine vloži tudi prijava zaradi suma kaznivega dejanja opustitve plačila obvezne preživnine. V zvezi s kaznivim dejanjem opustitve plačila obvezne preživnine je v kazenskem zakoniku določeno, da kaznivo dejanje stori oseba, ki bodisi namerno bodisi iz malomarnosti več kot štiri mesece ne izpolnjuje zakonske obveznosti preživljanja druge osebe ali skrbi zanjo. V takem primeru se lahko prijava vloži pri kateri koli policijski postaji.

11 Na kratko opišite vse omejitve izvrševanja, zlasti predpise o varstvu preživninskega zavezanca ter o prekluzivnih in zastaralnih rokih v vašem nacionalnem sistemu izvrševanja.

Splošne informacije o sodni izvršbi ali izvršilnem postopku (vključno z informacijami o tem, katero premoženje je lahko predmet sodne izvršbe ali izvršilnega postopka, in o razpoložljivih popravnihi ukrepih) je mogoče najti v informativnem dokumentu z naslovom „Postopki za izvršitev sodnih odločb“.

V zakonu o pravnem postopku je navedeno, da je treba pravice uresničiti v zastaralnem roku, sicer zastarajo in za preživninskega zavezanca preneha obveznost plačila. Če pa je preživninski zavezanec plačilo izvedel po izteku zastaralnega roka, ne more zahtevati povračila plačanih zneskov. Pravica do preživnine ne zastara, zastara pa lahko pravica do izterjave periodičnih terjatev. Zastaralni rok običajno znaša tri leta. Če pa so bile pravice priznane z odločbo javnega organa (na primer sodišča), je zakonski zastaralni rok deset let od datuma, ko se je z odločbo zahtevala izpolnitev. Pravica do preživnine se ne izteče po določenem obdobju.

Preživnina se lahko dodeli le od datuma, ko se začne sodni postopek. Vendar se lahko preživnina za otroka dodeli tudi za največ tri leta pred tem datumom. Preživnina za neporočeno mater in povračilo stroškov, povezanih z nosečnostjo in porodom, se prav tako lahko dodelita za nazaj, vendar ne več kot dve leti po datumu rojstva.

12 Ali obstaja organizacija ali organ, ki mi lahko pomaga v postopku pridobitve preživnine?

Pomoč pri predložitvi zahtevkov v imenu mladoletnega otroka za preživnino in izterjavo preživnine, vključno s pomočjo pri vložitvi zahtevka pri sodišču, morajo zagotoviti organi za socialno in pravno varstvo otrok v občinskem uradu z razširjenimi pooblastili.

13 Ali lahko organizacije (vladne ali zasebne) namesto preživninskega zavezanca v celoti ali delno vnaprej plačajo preživnino?

V zakonodaji taka možnost ni predvidena.

14 Če sem v tej državi članici, preživninski zavezanec pa stalno prebiva v drugi državi:

14.1 ali lahko dobim pomoč organa ali zasebne organizacije v tej državi članici?

Preživninski upravičenec lahko vloži prošnjo za pomoč pri izterjavi plačil preživnine pri uradu za mednarodno pravno varstvo otrok v Brnu (<http://www.umpod.cz/>).

14.2 Če je to mogoče, kako lahko stopim v stik s tem organom ali zasebno organizacijo?

Kontaktne podatke organizacije so:

Office for International Legal Protection of Children

Šilingrovo náměstí 3/4

602 00 Brno

Češka republika

Tel.: +420 542215522

Faks: +420 542212836

E-naslov: [✉ podatelna@umpod.cz](mailto:podatelna@umpod.cz)

Vložnik mora ob prvem stiku z uradom navesti svoje polno ime in kontaktne podatke (telefon ali e-naslov) ter ime in datum rojstva otroka, na katerega se nanaša vprašanje ali zahteva.

Če vložnik zahteva pomoč urada pri izterjavi preživnine iz tujine, je treba uradu najprej predložiti neformalno pisno zahtevo za pomoč pri izterjavi preživnine in izpolnjen vprašalnik, ki ga je mogoče v češčini prenesti s spletišča urada: <http://www.umpod.cz/vyzivne/postup-pri-vymahani-vyzivneho/>. Zahteva mora vsebovati osnovne informacije o otroku in preživninskem zavezancu ter osnovna dejstva, s katerimi vložnik pojasni, zakaj zahteva izterjavo preživnine. Zahtevi je treba priložiti kopije vseh dokumentov, zlasti sodnih odločb, s katerimi je določena preživninska obveznost. Urad nato oceni možnost izterjave preživnine za posamezni primer in po potrebi pošlje podrobna navodila o nadaljnjih ukrepih v zadevi.

Na zahtevo urada bo morda treba predložiti dodatno dokumentacijo. Običajno je treba predložiti sodbo, s katero je določena preživninska obveznost, in overjeni prevod v jezik države, v kateri se bo preživnina izterjala, vključno s klavzulami o pravnomočnosti in izvršljivosti sodbe. V primerih, v katerih je treba preživnino izterjati iz države članice Evropske unije, sodišče pripravi izvleček odločbe v skladu s členom 56 uredbe o preživninskih obveznostih. Običajno se zahtevajo tudi pooblastilo za zastopanje za javni organ v tujini, potrdilo o šolanju preživninskega upravičenca, če je starejši od 15 let, ali potrdilo o življenju. Pristojno sodišče v kraju stalnega prebivališča vložnika bi temu moralo pomagati tudi pri pridobitvi prevoda listin (to je običajno sodišče, ki je v zadevi odločalo na prvi stopnji). Sodišče izpolnjene dokumente bodisi izroči vložniku bodisi jih pošlje neposredno uradu. Urad preuči prejeto dokumentacijo, in če so izpolnjene vse zahteve, vloži predlog pri tujem sodišču ali zadevo predloži v

nadaljnji postopek pri pristojnem tujem organu ali organizaciji. Urad vložnika redno obvešča o svojih ukrepih ter napredku in izidu postopka.

V primeru izterjave preživnine bodisi s pravnimi sredstvi bodisi s prostovoljnimi plačili preživninskega zavezanca na račun tujega partnerja se ta plačila s skupnim nakazilom običajno enkrat na mesec pošljejo na račun urada (iz upravnih, računovodskih in kvantitativnih razlogov). Ekonomski oddelek urada ta plačila v enem mesecu posreduje preživninskemu upravičencu v skladu z njegovimi zahtevami. Če preživninski upravičenec prejme neposredna plačila od preživninskega zavezanca v tujini, mora o njih nemudoma obvestiti urad. Obvestiti ga mora tudi o vseh spremembah, ki bi lahko vplivale na postopek (sprememba naslova, sprememba pri skrbi za otroka, končano otrokovo izobraževanje itd.).

15 Če sem v drugi državi, preživninski zavezanec pa je v tej državi članici:

15.1 ali lahko vložim zahtevek neposredno pri takem organu ali zasebni organizaciji v tej državi članici?

Vložnik zahteve za preživnino, ki živi v tujini, mora stopiti v stik s pristojnim organom v navedeni državi, ta pa bo stopil v stik z uradom za mednarodno pravno varstvo otrok (glej zgoraj za kontaktne podatke urada).

15.2 Če je to mogoče, kako se lahko obrnem na ta organ ali zasebno organizacijo in kakšno pomoč lahko dobim?

Urad za mednarodno pravno varstvo otrok bo ob prejemu zahteve iz druge države sprejel naslednje ukrepe:

1. preučil, ali zahteva izpolnjuje vse zahteve iz uredb EU in mednarodnih sporazumov, oziroma zahteval dodatne dokumente;
2. poslal pisno zahtevo preživninskemu zavezancu v Češki republiki in ga pozval, naj prostovoljno plača preživninski dolg in redne preživninske zneske;
3. če se preživninski zavezanec ne odzove, urad ugotovi njegov finančni položaj ter vloži predlog za priznanje in izvršitev odločbe pri pristojnem sodišču v Češki republiki. Urad zastopa vložnika (preživninskega upravičenca, ki živi v tujini) v postopku ter sprejme vse potrebne ukrepe za pridobitev preživninskih plačil in zagotovitev nakazila izterjanih zneskov v tujo državo. Urad in organ za pošiljanje v tujini se medsebojno obveščata o sprejetih ukrepih ter napredku in izidu izvršitve preživninske odločbe.

16 Ali to državo članico zavezuje Haaški protokol iz leta 2007?

Da.

17 Če te države članice ne zavezuje Haaški protokol iz leta 2007, kateri predpisi se po pravilih njenega mednarodnega zasebnega prava uporabijo za preživninski zahtevek? Katera so relevantna pravila mednarodnega zasebnega prava?

18 Kakšna so pravila glede dostopa do sodnega varstva v čezmejnih primerih v okviru EU, v skladu s strukturo Poglavlja V uredbe o preživninskih obveznostih?

Postopki v zvezi z vzajemnimi preživninskimi obveznostmi med starši in otroki so v celoti oproščeni sodnih taks. V drugih postopkih za določitev preživnine, vključno z njenim povečanjem, je sodnih taks oproščen vložnik zahtevka. Ta oprostitev se uporablja tudi za izvršilni postopek ali postopek izvršbe. Vložnik v postopku v zvezi s preživninsko obveznostjo ne potrebuje odvetnika. Storitve urada za mednarodno pravno varstvo otrok so brezplačne. Urad zastopa vložnika (preživninskega upravičenca, ki živi v tujini) v sodnem postopku, sprejme vse potrebne ukrepe za zagotovitev plačila preživnine v njegovem imenu in zagotovi nakazilo izterjanih zneskov v tujino.

Če je to upravičeno zaradi socialnega in finančnega položaja vložnika in če zadeva ne pomeni samovoljne ali očitno neuspešne zahteve ali oviranja pravic, lahko sodišče stranko delno ali v celoti oprosti plačila sodnih taks. Če je bil za stranko, ki je bila oproščena plačila sodnih taks, imenovan zastopnik, se ta oprostitev v obsegu, v katerem je bila odobrena, uporablja tudi za stroške zastopnika in zastopanja. Stranki, ki je bila oproščena plačila sodnih taks, ni mogoče naložiti, naj plača predujem za stroške dokazovanja ali naj državi povrne stroške, ki so ji nastali (tj. priče, izvedenci, tolmačenje itd.). Stroške, nastale v povezavi z dejstvom, da stranka na sodišču govori v svojem maternem jeziku ali uporablja komunikacijske sisteme za slušno prizadete ali slušno in vidno prizadete osebe, nosi država, nadomestila za take stroške pa ni mogoče zahtevati.

19 Kakšne ukrepe ta država članica sprejme za zagotovitev izvajanja dejavnosti iz člena 51 uredbe o preživninskih obveznostih?

V skladu z zakonom št. 359/1999 zb. o socialnem in pravnem varstvu otrok, kakor je bil spremenjen, urad za mednarodno pravno varstvo otrok, ki je osrednji organ za Češko republiko, pri zagotavljanju socialnega in pravnega varstva v zvezi s tujimi državami opravlja naslednje naloge:

- opravlja naloge osrednjega organa v skladu z uredbo o preživninskih obveznostih;

- deluje kot varuh otroka;
- od ustreznih organov in drugih pravnih subjektov ter posameznikov na zahtevo staršev, ki živijo v Češki republiki, ali organov socialnega in pravnega varstva zahteva poročila o položaju otrok, ki so državljani Češke republike, vendar nimajo stalnega prebivališča na njenem ozemlju;
- posreduje pri pošiljanju osebnih dokumentov in drugih listin tujim državam ter zagotovi dokumente in druge listine iz tujih držav;
- sodeluje z vladnimi organi ali drugimi organizacijami tuje države, ki so podobne uradu, če so ustrezno pooblaščen za opravljanje dejavnosti socialnega in pravnega varstva v svoji državi, ter z drugimi organi, institucijami in pravnimi subjekti, kjer je to koristno;
- pomaga pri iskanju otrokovih staršev, če starši živijo v tujini, družinskih članov in oseb s preživninsko obveznostjo, razišče materialni in finančni položaj za določitev preživnine, posreduje pri vlaganju predlogov za izvršitev preživninske obveznosti, zlasti predlogov za ureditev preživninske obveznosti in vzgoje ter določitev očetovstva;
- poskrbi za prevod listin, potrebnih za izvajanje pristojnosti na področju socialnega in pravnega varstva v skladu z mednarodnimi pogodbami in uredbami Evropske unije, ki se uporabljajo neposredno.

Za izvajanje pristojnosti urada morajo ustrezni organi ter drugi posamezniki in pravni subjekti uradu v ustreznem obsegu zagotoviti kakršno koli potrebno pomoč; ustrezno se uporabljajo določbe uredb o izvršitvi v zvezi z obvezno pomočjo tretjih oseb. Obvezno pomoč bodo v potrebnem obsegu zagotovili tudi na primer sodišča, policija Češke republike, banke, nosilci sistema socialne varnosti, uradi za delo, izvajalci poštnih storitev, ponudniki elektronskih storitev, zavarovalnice, ministrstvo za notranje zadeve, kar zadeva informacije iz registrov prebivalcev in tujcev, itd.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 27/08/2019